

УДК 378.016

**МЕТАД КЕЙСАЎ НА ЗАНЯТКАХ ПА ДЫСЦЫПЛІНЕ
«БЕЛАРУСКАЯ МОВА (ПРАФЕСІЙНАЯ ЛЕКСІКА)»**

А.А. Кірдуn

*Установа адукацыі «Беларускі дзяржаўны тэхналагічны
ўніверсітэт», г. Мінск*

Метад кейсаў (case-study), або метаd канкрэтных сітуацый, адносіцца да інтэрактыўных метадаў навучання. Яго мэта – сумеснымі намаганнямі групы студэнтаў прааналізаваць *праблемную* сітуацыю, што ўзнікае ў рэальнай прафесійнай практыцы, і выпрацаваць рашэнне.

Упершыню метаd case-study быў выкарыстаны ў 1870 годзе ў Гарвардскай школе права. Шырокае прымяненне кейсаў у вучэбным працэсе пачалося з 1920-х гадоў: спачатку ў межах дысцыплін па эканоміцы, бізнес-навуках, юрыспрудэнцыі, сацыялогіі, а потым і ва ўсіх галінах ведаў [1; 2]. Сёння метаd актыўна выкарыстоўваецца не толькі ў замежнай, але і ў айчыннай практыцы адукацыі, у тым ліку і пры выкладанні дысцыплін філалагічнага профілю [3; 4].

Тэхналогія case-study можа мець разнастайныя састаўныя элементы, але пры гэтым абавязковай з’яўляецца наяўнасць падрыхтаванай і пісьмова выкладзенай актуальнай праблемы або сітуацыі з драматычным складнікам і неабходнасцю ажыццяўляць выбар. «Не сфармуляваная ў тэксце відавочна, праблема складае ядро кейса і напаяўняе яго сэнсам. Праца над праблемай – яе распазнаванне, аналіз, структураванне і прапанова варыянтаў рашэнняў – актуалізуе вывучаемыя тэорыі і мадэлі, развівае аналітычныя і дыскусійныя навыкі, фарміруе ўзаемазвязаныя ўяўленні аб прадмеце і аб’ектах даследавання і *стварае неабходную матывацыю да навучання (курсіў наш. – А. К.)*» [5, с. 4].

На занятках падчас разгляду кейсаў выкладчык арганізуе дыскусію, генерыруе пытанні, фіксуе адказы, выступае з уступным і заключным словам і адначасова выконвае ролю эксперта і кансультанта, які дапамагае студэнтам арыентавацца ў крыніцах інфармацыі, падтрымлівае ў аўдыторыі дзелавы настрой і неабходны тэмп працы.

Крыніцамі кейсаў могуць быць: грамадскае жыццё з усім багаццем цяжкасцей і дакладных фактаў; адукацыя, якая вызначае мэты, задачы, метады навучання і выхавання, інтэгрыраваныя ў метаd case-study; навука, якая задае метадалагічныя асновы і якая забяспечвае разнастайнасць метадык; мастацкая і публіцыстычная літаратура, з якой можна запазычыць ідэі і пабудаваць сцэнарый самога кейса; статыстычныя і іншыя даныя [1; 4].

У межах такой вучэбнай дысцыпліны, як «Беларуская мова (прафесійная лексіка)», што выкладаецца ва ўстановах вышэйшай адукацыі негуманітарнага профілю, метада case-study можа быць выкарыстаны падчас вивучэння такіх тэм, як «Беларуская мова і яе месца ў сістэме агульначалавечых і нацыянальных каштоўнасцей», «Функцыянаванне беларускай мовы ва ўмовах білінгвізму». У нашай практыцы прымяняюцца кейсы, пабудаваныя на аснове фрагментаў інтэрв'ю з вядомымі асобамі, дасведчанымі ў пытаннях функцыянавання мовы ў сацыуме, напрыклад: інтэрв'ю «Свет губляе мовы» (рус. «Мир теряет языки») з вядомым расійскім лінгвістам доктарам філалагічных навук У. А. Плунгянам, якое апублікавана на сайце «Большие идеи» па адрасе <https://hbr-russia.ru/biznes-i-obshchestvo/fenomeny/a11340> (пераклад на беларускую мову гл. [6, с. 13–15]); інтэрв'ю з суразмоўцамі вядучых тэлепраекта «Дыяблог пра мову» канала «Беларусь 3», у прыватнасці, праграм з удзелам А. І. Бутэвіча (<https://www.youtube.com/watch?v=5v257bPJx2Y>), Г. М. Мятліцкай (<https://www.youtube.com/watch?v=ouaWMkNiZO4>), Г. М. Басавай (<https://www.youtube.com/watch?v=wMOQeFwPfw8>) і інш. У выпадку выкарыстання кейсаў з адзначанымі матэрыяламі ключавымі для арганізацыі дыскусіі ў студэнцкай групе з'яўляюцца заданні тыпу «Дайце кароткія фармулёўкі пазіцыі героя інтэрв'ю па зададзеных яму пытаннях» і «Ці згодны вы з выказаанымі меркаваннямі?». Адна з галоўных мэт, на дасягненне якой скіроўваецца дыскусія, – стымуляванне ў студэнтаў рэфлексіі адносна выбару мовы паўсядзённых зносін і тых моўных сродкаў, што выкарыстоўваюцца пры камунікацыі на пэўнай мове.

Пры вивучэнні тэмы «Лексічная сістэма беларускай літаратурнай мовы» праца з кейсамі арганізоўваецца з мэтай фарміравання ў студэнтаў умення адрозніваць тэрміналагічную лексіку ад агульнаўжывальнай, усведамлення патрэбнасці звароту да лексікаграфічных крыніц для рашэння праблемных камунікатыўных задач, што ўзнікаюць у прафесійных зносінах, ажыццяўляць правільны выбар слоўнікаў і ўмець знаходзіць неабходную інфармацыю ў слоўніках артыкулах, арыентавацца ў тэрмінаграфіі профільнай спецыяльнасці.

У заключэнне варта адзначыць, што калі праз праблемнае навучанне імітуецца механізм прыняцця рашэння ў рэальнай жыццёвай сітуацыі, то гэта патрабуе не толькі ведаў і разумення тэрмінаў, але і ўмення апераваць імі для аргументавання свайго меркавання. З гэтага пункту гледжання метада case-study мае відавочныя перавагі перад традыцыйна выконваемымі на занятках заданнямі і практыкаваннямі, але замяніць іх поўнасцю кейсы ўсё ж не могуць. Кожны кейс патрабуе не толькі аб'ёмнай пазааўдыторнай

падрыхтоўкі з боку выкладчыка, але і падрыхтаванасці студэнтаў, наяўнасці ў іх пэўнага ўзроўню лінгвістычных кампетэнцый, навыкаў самастойнай працы. У адваротным выпадку існуе небяспека павярхоўнага абмеркавання кейса, і, значыць, марнай страты вучэбнага часу.

Літаратура

1. Долгоруков А. Метод case-study как современная технология профессионально-ориентированного обучения [Электронный ресурс] // Интернет-портал «КОРНИ». – Режим доступа: <https://evolkov.net/case/case.study.html>. – Дата доступа: 28.02.2023.

2. История разработки case-технологии [Электронный ресурс]. – Режим доступа: https://studwood.ru/1971512/pedagogika/istoriya_razrabotki_case_tehnologii. – Дата доступа: 28.02.2023.

3. Поскребышева, Т. А. Применение метода кейсов в обучении студентов иностранному языку в вузе [Электронный ресурс] // Современные проблемы науки и образования. – 2021. – № 3. – Режим доступа: <https://science-education.ru/ru/article/view?id=30690>. – Дата доступа: 01.03.2023.

4. Кавинкина, И. Н. Использование метода «кейс-стади» в процессе преподавания лингвистических дисциплин / И. Н. Кавинкина // Язык. Общество. Медицина : мат-лы VIII науч.-практич. семинара «Аспектное и комплексное обучение языкам» / Отв. ред. А. А. Мельникова. – Гродно: ГрГМУ, 2011. – С. 290–294.

5. Плотников, М. В. Технология case-study: учебно-методическое пособие / М. В. Плотников, О. С. Чернявская, Ю. В. Кузнецова. – Нижний Новгород, 2014 – 208 с.

6. Кірдун, А. А. Беларуская мова (прафесійная лексіка). Практыкум : вучэб.-метад. дапаможнік для студэнтаў хіміка-тэхналагічных спецыяльнасцей / А. А. Кірдун. – Мінск : БДТУ, 2021. – 211 с.